

Část 4 – Podpis Konsorciální smlouvy

V předchozím čísle seriálu o Managementu projektů 7. rámcového programu pro výzkum, vývoj a demonstrace (7.RP) byl popsán proces vyjednávání podmínek a podpisu Grantové dohody (GA). Grantová dohoda je smlouvou uzavíranou mezi Evropskou Unií (EU nebo Unie) jejíž jménem v tomto případě jedná Evropská komise (EK) a konsorciem, která upravuje práva a povinnosti mezi smluvními stranami. Mezi nejvýznamnější patří právo konsorcia na získání finančního příspěvku Unie (a tudíž povinnost EK uhradit konsorciu finanční příspěvek Unie, za splnění dalších podmínek) a povinnost konsorcia provádět výzkumné práce, ke kterým se zavázalo v GA (a tudíž právo EK požadovat na konsorciu provádění výzkumných prací a jejich průběh kontrolovat). GA je tak jedním z významných smluvních instrumentů, se kterými se lze setkat v průběhu přípravy a realizace projektu 7. RP. Další důležitou smlouvou uzavíranou ve většině projektů 7. RP je Konsorciální smlouva (angl. Consortium Agreement, CA).

Vztah Konsorciální smlouvy a Grantové dohody.

Konsorciální smlouvou je smlouva, která je běžně ve výzkumných projektech založených na spolupráci (např. projekty realizované v rámci národních programů na podporu výzkumu a vývoje) označována např. jako partnerská smlouva, nebo smlouva o spolupráci ve výzkumu. Pojem „konsorciální smlouva“ je v 7. RP ustáleným označením pro smlouvu uzavíranou mezi členy konsorcia, tj. partnery projektu. Smluvními stranami CA jsou jen členové konsorcia a hlavním smyslem CA je upravit práva a povinnosti mezi těmito projektovými partnery. Na rozdíl od GA, EK smluvní stranou CA nikdy není a ve velké většině případů nechce ani vidět text CA. To ale neznamená, že EK nezajímá vzájemná úprava práv a povinností mezi projektovými partnery. Naopak, EK závazně stanovuje minimální požadavky na obsah CA. Tyto minimální požadavky můžeme najít v GA, konkrétně v Annexu II. GA, který je označován jako „Všeobecné podmínky“ (pro strukturu GA a jednotlivé Annexy – viz článek v předchozím čísle Finančního managementu „*Negociace a podpis Grantové dohody*“). Podle GA má každá CA obsahovat minimálně tyto části:

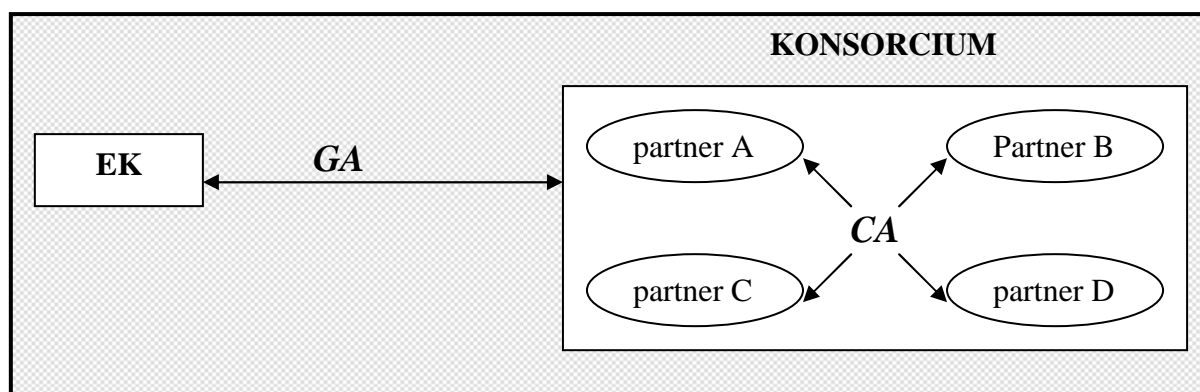
- Vnitřní organizace konsorcia včetně rozhodovacích postupů
- Pravidla šíření projektových výsledků (publikování, webové stránky, atd.) a další otázky týkající se duševního vlastnictví
- Finanční, časové a jiné podmínky pro vzájemné umožnění si přístupu mezi členy konsorcia ke svým znalostem
- Pravidla pro rozdělení finančního příspěvku Unie
- Způsob řešení vnitřních sporů včetně případů zneužití pravomoci
- Ujednání projektových partnerů o odpovědnosti za škodu, odškodnění a povinnosti zachovávat mlčenlivost

Výše uvedená problematika (tj. otázky duševního vlastnictví, finanční aspekty projektů, přístupová práva, atd.), která má být obsahem CA, je rovněž upravena v jednotlivých článcích Annexu II. GA (například finanční aspekty projektů 7. RP jsou upraveny v části B Annexu II. GA, problematika duševního vlastnictví v části C Annexu II. GA). Annex II. GA by tak měl být pro členy konsorcia jakýmsi vodítkem při sepisování CA. Důležitost respektování Annexu II. je také dána tím, že žádné ustanovení CA nesmí být v rozporu s GA, tudíž ani s Annexem

II. GA. Byť lze konstatovat, že projektoví partneři si mohou své právní vztahy upravit relativně volně, určitě by v rámci přípravy a připomínkování CA neměli zapomínat na existenci Grantové dohody a jejích Annexů. V případě nesouladu platí, že se aplikuje ustanovení Annexu II. GA.

Situace může být demonstrována na příkladě: Annex II. GA například obsahuje obecnou povinnost pro projektové partnery šířit projektové výsledky jakmile jsou vytvořeny. Pokud by si členové konsorcia vložili do CA ustanovení o tom, že výsledky projektu nebudou dál šířit, znamenalo by toto rozpor s GA a muselo by tak být přednostně použito příslušné ustanovení Annexu II. GA (tj. že projektoví partneři mají šířit projektové výsledky, jakmile jsou tyto vytvořeny).

Z výše uvedeného plyne, že CA může pouze doplňovat GA a vyloučit režim GA lze jen tam, kde to GA připouští. Toto doplňování by se v našem případě v CA projevilo například tak, že by si členové konsorcia podrobně upravili jakými prostředky budou šířit výsledky (zda formou vytvoření webových stránek, formou publikací, organizováním konferencí, atd.), vůči které skupině (zda obecně vůči veřejnosti, nebo jen vůči určité skupině odborníků), atd. V případě, že si projektoví partneři určitou otázku neupraví (například partneři by si v CA vůbec neupravili otázku šíření projektových výsledků), znovu by se podpůrně použil režim obsažen v GA. Jak je ale vidět na našem příkladu, Annex II. GA pokrývá jednotlivé oblasti projektu velmi obecně a nemůže postihnout všechny možné situace a specifika různých projektů.

Obrázek 1: Vztah GA a CA, smluvní strany

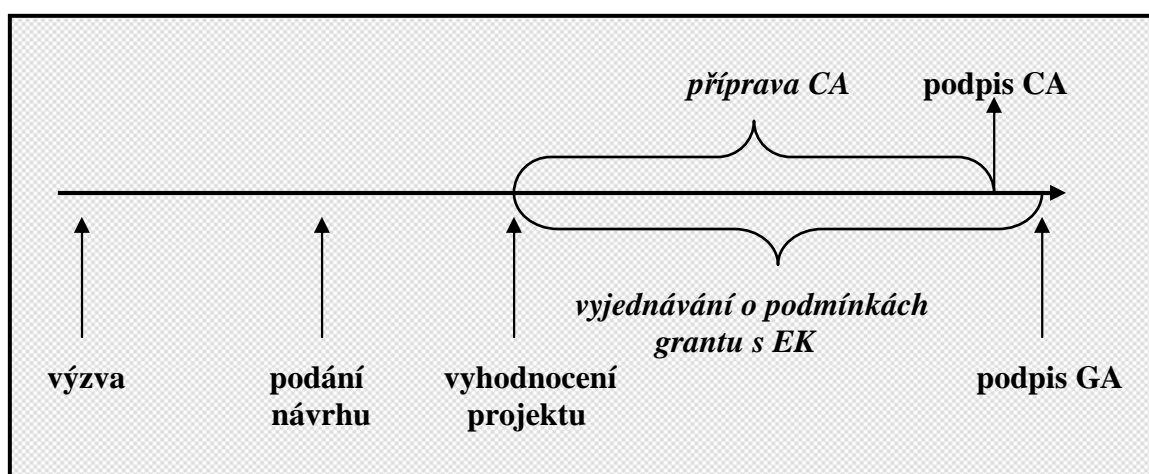
Za jakých podmínek a kdy uzavírat CA.

Jak již bylo uvedeno výše, konsorcia mají povinnost uzavřít CA ve velké většině projektů 7. RP. Tam, kde povinnost uzavřít CA není dána, mohou členové konsorcia uzavřít CA dobrovolně. Tento postup je navíc i doporučován, jelikož právě v CA mají projektoví partneři jedinečnou možnost upravit si své (právní) vztahy. Povinnost uzavřít CA je stanovena v konkrétní výzvě k podávání návrhů projektů. Pokud výzva výslovně stanoví, že konsorcium nemusí uzavřít CA, pak zde tato povinnost není, ve všech ostatních případech (tj. i pokud výzva o CA mlčí) tato povinnost je.

Konsorciální smlouva by měla být v ideálním případě uzavřena před podpisem GA, resp. před samotným zahájením projektu. Vzhledem k tomu, že CA podepisují všichni partneři a někdy je počet členů konsorcia vysoký, stává se v praxi, že proces podpisování je zdlouhavý a k podpisu CA dojde až po podpisu GA. Častým problémem, který může působit značné potíže, je to, že partneři začnou s přípravou CA pozdě, v důsledku čehož k uzavření CA dojde až po podpisu GA a tudíž po zahájení projektu 7. RP. Tam, kde je projekt 7.RP zahájen aniž je

podepsána CA, mohou nejasnosti plynoucí z neexistence závazné úpravy práv a povinností členů konsorcia běžně obsažené v CA, ohrozit samotný průběh realizace projektu (např. neexistence vnitřní organizace konsorcia s příslušnými pravomoci jednotlivých orgánů). Konsorciální smlouvy někdy dokonce váží podepsání CA konkrétním partnerem na vyplacení finančního příspěvku, resp. umožňují nevyplatit finanční příspěvek tomu partnerovi, který podpis CA zdržuje.

V minulém díle tohoto seriálu (*Negociace a podpis Grantové dohody*) bylo uvedeno, že podpis GA je vyvrcholením vyjednávání mezi EK a konsorciem o podmínkách grantu. Současně s procesem vyjednávání o podmínkách grantu by ideálně mělo probíhat sepisování a připomínkování CA jednotlivými partnery.

Obrázek 2: Od vyhlášení výzvy až po podpis GA a příprava a podpis CA

Proč uzavírat konsorciální smlouvu.

Často stanovená povinnost uzavřít CA není jediným důvodem pro uzavření CA. Jak již zaznělo výše, CA je ideálním prostředkem pro partnery, jak si vzájemně upravit své právní vztahy, stanovit závazná pravidla spolupráce a předem vyloučit nejasnosti v případě možných budoucích sporů. Smluvním kompromisem ve formě CA lze často i nastartovat spolupráci do budoucna. Cílem uzavření CA by tak mělo být zejména ošetření problémů a otázek, které mohou a pravděpodobně i vyvstanou v průběhu realizace projektu. CA se tak typicky uzavírá za účelem úpravy vnitřní organizace konsorcia, provádění prací na projektu a zejména s cílem vymezit práva k duševnímu vlastnictví, užití finančního příspěvku, atd.

Obsah konsorciální smlouvy.

Typický obsah CA:

- Organizace a řízení konsorcia - orgány, pravomoci jednotlivých orgánů, způsob hlasování a rozhodování konkrétních otázek, členství partnerů v jednotlivých orgánech, řešení některých sporů uvnitř konkrétního orgánu, atd.
- Finanční ustanovení - finanční plán, rozdělení finančního příspěvku Unie, změny v projektu a jejich návaznost na financování partnerů, způsob podávání zpráv koordinátorovi v souvislosti s následným průběžným financováním, finanční závazky partnera v případě ukončení účasti v konsorciu před skončením projektu, atd.

- Komerční a právní aspekty včetně úpravy duševního vlastnictví – povinnost mlčenlivosti, poskytování licencí a přístupová práva, vlastnictví a spoluvlastnictví nových znalostí vytvořených v projektu, převod vlastnictví, oznamovací povinnost mezi partnery v případě nakládání se svými znalostmi, způsob zajištění ochrany pro nové znalosti vytvořené v projektu formou získání práv k duševnímu vlastnictví a rozsah této ochrany, způsob využití a šíření nových znalostí, atd.
- Obecná ustanovení – trvání CA, provádění změn CA a způsob podepisování CA, porušení CA a následky, odpovědnost za škodu a její omezení, vyšší moc, finanční sankce za porušení povinností uložených CA, rozhodné právo a způsob řešení sporů, jazyk smlouvy, atd.
- Technická část – popis výzkumných prací. Není pravidlem, aby CA obsahovala vlastní technickou část, jelikož partneři se v rámci provádění výzkumných prací na projektu řídí příslušnou přílohou GA (Annex I. – zde je obsažen popis práce).

Proces přípravy a podpisu CA. Modelové konsorciální smlouvy.

Ve velké většině případů prvotní text CA připraví koordinátor a rozešle partnerům, aby tito text doplnili či jinak připomínkovali. Následně by se měl koordinátor snažit zapracovat připomínky a případně rozeslat návrh CA k dalším komentářům jednotlivým partnerům. Na tomto místě je potřeba znovu připomenout, že všichni partneři (včetně koordinátora) by si v procesu přípravy a připomínkování CA měli být vědomi přednosti GA, zvláště Annexu II., a dbát zachování souladu CA a GA.

Pro účely ulehčení procesu přípravy prvotního textu CA slouží tzv. modelové konsorciální smlouvy. Jde o vzory konsorciálních smluv, které často slouží jako základ pro přípravu vlastních CA. V současnosti jsou známy 4 modelové konsorciální smlouvy, které byly připraveny zástupci akademické obce, výzkumných institucí a průmyslu. EK žádnou modelovou konsorciální smlouvu pro 7. RP nepřipravila. S ohledem na povahu a specifika konkrétního projektu si lze jako základ zvolit některou z těchto modelových konsorciálních smluv přístupných na internetu (pro jednotlivé modely CA – viz www.fp7.cz, zde pak „Více o IPR“ a následně v sekci „Dokumenty“ lze najít jednotlivé modely CA).

Nejnámější a nejpoužívanější modelovou CA je konsorciální smlouva DESCА (zkratka pro Development of Simplified Consortium Agreement). DESCА byla připravena především zástupci akademické obce a výzkumných institucí a je považována za nejvyváženější modelovou CA. DESCА respektuje zájmy výzkumných institucí i velkého a malého průmyslu. Navíc je DESCА považována za jednoduše psanou a přehlednou smlouvu ve srovnání s dalšími modelovými konsorciálními smlouvami. Velkým pozitivem CA DESCА je, že na mnoha místech této smlouvy lze najít dvě možnosti, ze kterých si projektoví partneři zvolí možnost, která se pro jejich projekt hodí nejvíce (např. dvě možnosti jsou dány podle toho, zda jde o malý projekt, nebo projekt s větším počtem partnerů).

Další modelovou konsorciální smlouvou je CA EICTA (zkratka pro European Information and Communication Technologies Association). Jak plyne z názvu této smlouvy, hodí se zejména pro projekty v oblasti informačních technologií.

Třetí modelovou konsorciální smlouvou je CA EUCAR (zkratka pro European Council for Automotive R&D). Tato CA je běžně používána v projektech v tématické prioritě doprava.

Poslední konsorciální smlouvou je CA ASD (AeroSpace and Defence Industries Association of Europe).

Modelové CA slouží jako vzory pro konsorcia, konsorcia ale nemají povinnost zvolit si některou z modelových CA a mohou si přirozeně připravit svoji vlastní CA. V rámci používání kterékoliv z modelových CA je třeba mít na paměti, že jde jen o vzor, který nemá ani možnost a ani ambici zachytit všechny zvláštnosti konkrétního projektu. Nelze proto přípravu konsorciální smlouvy podcenit a pouze převzít jeden z modelů bez jakýchkoliv úprav, což se v praxi někdy stává.

Důležitou součástí každé konsorciální smlouvy je část věnující se organizační struktuře konsorcia a samotnému řízení projektu. O této problematice bude blíže pojednáno v nadcházejícím článku seriálu o Managementu projektů 7. RP.

Jana Vaňová
Technologické centrum AV ČR - NICER